

О.В. Ільницький – аспірант
Львівського державного університету внутрішніх справ;
науковий керівник – канд. юрид. наук, доц.
Львівського державного університету внутрішніх справ **М.В. Ковалів**

ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ СУБ'ЄКТАМИ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Практика функціонування судової системи України рясніє випадками неможливості в подальшому виконати рішення, яким, наприклад, зобов'язано орган влади розглянути питання або ж прийняти власне рішення в межах дискреційних повноважень. У більшості ж випадків, адресатами судових приписів та виконавцями рішень є колегіальні органи, а тому проблеми тут очевидні. Колегіальний статус органу фактично знімає відповідальність з будь-якого з його членів, що робить дії по виконанню безрезультативними.

Водночас, вказана проблема зумовлює констатацію порушення права людини на ефективний судовий захист, гарантованого ст. 13 Конвенції про захист прав та основних свобод людини, що знаходить своє відображення у негативній практиці Європейського Суду з прав людини щодо України [1, с. 72].

Закордонний досвід, як основний шлях вирішення проблеми визначає існування загрози значного майнового покарання суб'єкта владних повноважень – астрент (пеня, яка зростає) (Франція, Німеччина, Нідерланди, Польща, Естонія) [2, с. 207-217]. В Україні ж, де, по-перше, розмір штрафу у виконавчому провадженні є відносно незначним (максимальне покарання від 20-30 неоподаткованих мінімумів доходів громадян до можливості його подвоєння за невиконання рішення боржником-юридичною особою (ч.1 ст. 87 Закону України “Про виконавче провадження”), а, по-друге, низький рівень правової культури та корпоративної ділової репутації державних службовців, акцептування такого досвіду не дасть результатів.

Стан публічної війни між різними гілками влади, яка точиться, служить благодатною основою для збільшення кола прихильників ідей, за якими найефективнішим способом вирішення вказаної проблеми буде передача судам повноважень по паралельному прийняттю рішень, що є предметом спору, або ж презюмування судовим рішенням юридичного факту, встановлення якого пов'язано із повноваженнями суб'єктів владних повноважень [1, с. 72]. Найпотужнішим аргументом такої пропозиції є її ситуативна доцільність, але вона зовсім не враховує діюче законодавство, яке побудовано на основі конституційного принципу розподіл влади та який однозначно потребує збереження як ключова засада функціонування апарату правової держави.

Інший вихід, запропонований дослідниками І.Б. Коліушком, О. Куйбідою, полягає у тому, що суд покладає виконання рішення на керівника колегіального органу, який самостійно видає акт від імені органу, який мав би ухвалити цей акт. Даний підхід виправданий тим, що зміст цього

акту визначено у судовому рішенні, тому потреби в обговоренні наче б то нема [2, с. 101]. Але перекладення відповідальності виключно на керівника органу, коли відповідне рішення є результатом колективних зусиль (наприклад, на голову ради за рішення ради, кожен депутат якої є самостійним при здійсненні своїх повноважень), не виправдане з правової точки зору та нелогічне.

Однак, вказаний підхід, на нашу думку, містить логічне спрямування, у якому слід шукати вихід із ситуації – персоніфікація відповідальності за невиконання рішення суду в рамках діяльності суб'єктів владних повноважень.

Зрештою, на сьогодні, не несучи персональної відповідальності за невиконання рішення суду, прикриваючись статусом органу влади, відповідальні посадові особи прямо ігнорують основи конституційного ладу, порушують права та свободи громадян держави, в інтересах яких вони покликані діяти. Покладати ж заходи відповідальності безособово на орган влади, означає карати тих же громадян двічі, оскільки саме вони несуть тягар утримання апарату держави. В сьогоднішніх умовах немає правових засобів навіть для того, щоб в порядку регресу, вимагати компенсації на користь органу за неправомірні дії його службовців.

Водночас, згідно теорії розуміння явища “орган держави”, його можна визначати як структурно-організований колектив державних службовців (або один службовець) (тобто, особливий вид організації людей), наділений владними повноваженнями та необхідними засобами для виконання певних завдань і функцій держави [3, с. 70-72; 4, с. 131-132; 5, с. 157]. А тому, будь-які рішення, дії чи бездіяльність органу є результатами вольової поведінки його службовців. Вказаний висновок повинен стати теоретико-прикладним базисом для запровадження системних змін у статус державного органу, в тому числі, щодо відповідальності за реалізацію судових рішень колективними та одноособовими суб'єктами владних повноважень.

У зв'язку із цим, проблема виконання судових рішень може бути розв'язана в разі впровадження нормативного алгоритму встановлення вини конкретних осіб за саботування реалізації судового припису в рамках діяльності органів держави (в першу чергу, колективних), та його застосування на практиці. Це не лише дозволить адресно спрямовувати покарання за невиконання судового рішення на винного, що забезпечуватиме принципи особистої відповідальності та призначення стягнень, але й зніме проблему м'якості покарання за невиконання службовою особою вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню (згідно зі ст. 382 Кримінального кодексу України).

Література

1. Снідевич, О. Землевпорядні позови у цивільному процесі України [Текст] / О. Снідевич // Право України. – 2006. – № 6. – С. 69–72.
2. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України [Текст] / автори-упорядники І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. – К. : Факт, 2003. – 536 с.

3. Адміністративне право України [Текст] : підручник / [Ю. П. Битяк, В. М. Паращук, О. В. Дьяченко та ін.] ; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
4. Бахрах, Д. Н. Административное право России [Текст] : учебник для вузов / Д. Н. Бахрах. – М. : НОРМА, 2002. – 441 с.
5. Тихомиров, Ю. А. Административное право и процесс: полный курс [Текст] / Ю. А. Тихомиров. – М. : Издание г-на Тихомирова М.Ю., 2001. – 652 с.

Ільницький, О.В. До питання вдосконалення виконання судових рішень суб'єктами владних повноважень [Текст] / О.В. Ільницький // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (11-12 грудня 2009 р.). – Суми: УАБС НБУ. - С. 165-168.